

## FORMAREA ABILITĂȚILOR DE COMUNICARE ÎN LIMBA ROMÂNĂ LA CLASELE ALOLINGVE.

### ПОДГОТОВКА КОММУНИКАЦИОННЫХ НАВЫКОВ НА РУМЫНСКОМ ЯЗЫКЕ В РУССКИЯЗЫЧНЫХ ШКОЛАХ.

Aliona SIMION

profesor, Liceul *Evrica*, Chișinău

***Adnotare.** Chiar dacă procesul comunicării este unul larg răspândit și foarte studiat, utilitatea lui în clasele alolingve este de un real folos. Dezvoltarea abilităților de comunicare deopotrivă la copii cât și la cadrele didactice ușurează nu doar procesul de asimilare al informației ci și poate atrage ca un magnet spre înțelegerea culturii majoritare, ieșirea din izolare și apropierea spre o bună comuniune. Înțelegerea nevoilor copilului, empatia, exemplul personal și înțelegerea situației social-culturale, atragerea prin povești și jocuri facilitează armonia dintre cei doi actori în acest minunat proces numit predare.*

***Аннотация.** Даже если процесс общения широко распространен и хорошо изучен, его полезность на уроках иностранного языка имеет реальное применение. Развитие коммуникативных навыков как у детей, так и у учителей облегчает не только процесс усвоения информации, но и привлекает в качестве магнита понимание культуры большинства, выхода из изоляции и подхода к хорошему общению. Понимание потребностей ребенка, сочувствие, личный пример и понимание социокультурной ситуации, привлечение историй и игр способствуют гармонии между двумя участниками в этом замечательном процессе, называемом обучением.*

**Cuvinte cheie:** comunicare, formarea abilităților de comunicare, alolingvi, limba română.

**Ключевые слова:** общение, обучение навыкам общения, румынский язык, русскиеязычных школах.

Dacă ne întrebăm ce este comunicarea și facem o simplă analiză vom aduna mai mult de o sută de definiții date acestui concept. Omul nu trăiește și nu acționează de unul singur. El este membru al societății umane și comunică permanent cu alți oameni. Aproape fiecare de domeniu de activitate are la bază procese importante de comunicare; fără comunicare nu putem transmite informații, nu ne putem orienta, nu ne putem dezvolta, dar mai mult decât atât nu putem funcționa ca oameni, ca personalități. Comunicarea este unul din genurile de bază ale activității umane. Activitatea de comunicare se efectuează direct în timp ce facem schimb de gânduri și sentimente cu ceilalți oameni sau stabilim cu dâșii relații reciproce. Termenul comunicare este întradevăr enigmatic și complex, comunicarea este ceva pe care noi toți o practicăm și totuși este o noțiune atât de vastă și destul de greu de definit. Virginia Satir în cartea lui Nemțeanu Costin „, Comunicare sau înstrăinare, cum comunicăm?” (1987) argumentează: „, Înțeleg comunicarea ca pe o umbrelă uriașă care acoperă și influențează tot ceea ce se întâmplă între ființele umane. Odată ce ființa umană a sosit pe pământ, comunicarea este cel mai important factor și singurul care determină ce fel de relații realizează ea cu alții și ice se întâmplă cu ea în lume.”

Stabilirea unei comunicări este preponderent determinată de acoperirea așteptărilor de către surse și de abilitatea acestora de a convinge iar misiunea este și mai grea atunci când în fața noastră avem un contingent cu totul special copii. Acceptarea comunicării cu copii alolingvi nu este doar un simplu act pedagogic sau un act lipsit de responsabilitate așa cum s-ar părea la prima vedere. Nu putem nici să-l asemănăm cu predarea unei limbi străine și nu este cum ar putea crede unii o îmbinare de stiluri de predare și metode între limba majorității și o limbă stăină. Comunicarea cu copii alolingvi presupune mai întâi o bună cunoașterea a lor, a limbajului acestora, a

culturii din care fac parte, a obiceiurilor și tradițiilor din acea comunitate apoi a nevoilor și intereselor lor. În absența acestor elemente acceptul poate fi echivalent cu imposibilitatea transmiterii adecvate a informației și cu interpretarea eronată a acestora. Cuvântul, comunicarea este importantă și plină de semnificații însă cel care produce comunicarea precum și cel ce o primește sunt oameni cu temperamentul și caractere puternice ambii cu personalitățile lor și cu un mod unic de a percepe realitatea înconjurătoare.

Cazul Republicii Moldova din acest punct de vedere nu este deloc unul de succes. Limba română chiar și predată ca o limbă străină nu este deloc atractivă pentru minorități. Aceștia consideră obiectul lipsit de importanță, îl ignoră consecvent iar această atitudine negativă vine deopotrivă atât din partea lor cât și a noastră ca majoritari. Chiar dacă științific noi știm foarte bine cum stau lucrurile și ce limbă vorbim cu regret factorul politic a folosit limba română ca pe un scut, o amenințare doar pentru a atrage voturi și a crea conflicte. Apoi problema identității și încă a căutării unora dintre noi au constituit și constituie încă un factor ezitant și de regres în atragerea comunităților alolingve către asimilarea limbii majorității. Un profesor ce predă limba română alolingvilor trebuie să se cunoască în primul rând pe sine, să știe cine este care-i sunt rădăcinile ce tradiții și ce valori are acest popor. Predarea limbii române se face prin inserarea în metodică predării a mai multor informații: de ordin semantic, fonetic, istoric, geografic, antropologic, datini, obiceiuri și tradiții locale, specificul zonal, inclusiv referințe către literatura universală prin studii comparate. Copii trebuie atrași prin unicitatea și frumusețea limbii române și mai întotdeauna prin comparații, povești și jocuri.

În formarea abilităților de comunicare pentru alolingvi putem să facem referire la De Vito care în 1988 stabilea careva scopuri esențiale ale comunicării:

✓ *descoperirea personală* - care constă în raportarea la alții și obținerea de elemente pentru propria noastră evaluare;

✓ *descoperirea lumii externe* - explicitează concret relațiile exterioare ale obiectelor și evenimentelor înțelese cu ajutorul comunicării;

✓ *stabilirea relațiilor cu sens* - ne arată că prin comunicare câpătăm abilitatea de a stabili și menține relații cu alții, deoarece în mod obișnuit ne place să ne simțim iubiți și apreciați de alții;

✓ *schimbarea atitudinii și comportamentelor* - presupune ideea de comunicare, mai ales cea realizată prin intermediul mass-media, căreia îi este proprie schimbarea atitudinii și comportamentelor noastre și ale altora;

✓ *joc și distracții* - comunicarea înțeleasă ca mijloc de destindere, de a face glume etc.

Atunci când comunicăm o persoană primește un mesaj, fie el oral sau scris, pe care va încerca să-l decodeze. Demersul are mai multe etape: identificarea fiecărui cuvânt, recunoașterea sensului său lexical, analiza relațiilor dintre cuvinte, efectuarea unei combinatorici semantice astfel încât să se obțină un sens global, îndeplinirea operațiilor de referință asupra realităților în chestiune. Pentru ca înțelegerea să se producă, discursul trebuie organizat având la bază careva legi comunicaționale. Oswald Ducrot (1996) stabilește câteva astfel de legi care pot fi folosite cu succes în procesul predării:

1. *Legea sincerității*: este bine ca ambii actori ai actului comunicațional să fie sinceri unul cu celălalt, mereu se face referire la adevărul științific și se argumentează poziția iar dacă ceva nu se cunoaște se întreabă;

2. *Legea interesului*: comunicăm și predăm copiilor și ceea ce îi interesează sau credem noi că le va fi de un real folos în societate;

3. *Legea informației*: repetarea informației este utilă însă transmiterea ei unei persoane care deja o are poate îngreuna cu mult actul predării (în acest caz se pierde surpriza, curiozitatea, scade dezinteresul și se instaurează plictiseala);

4. *Legea exhaustivității*: tema predată se tratează complet iar subiectul de interes se epuizează în întregime;

5. *Legea litotei* înseamnă a spune mai puțin decât știi din modestie, artificiu sau considerație, fără intenția de a înșela sau a induce în eroare interlocutorii.

O observație la aceste legi putem să precizăm că ele nu trebuie respectate neapărat simultan. Pentru cadrele didactice, legile sincerității, informației și exhaustivității ar trebui să fie inviolabile.

Legea interesului este mai greu de menținut, programele școlare obligând uneori educatorul să-și plictisească audiența cu informații care nu o interesează. Acest neajuns poate fi eliminat prin prezentarea materialului într-o formă atractivă. Legea litotei poate funcționa ca un artificiu, care concură la elaborarea unui discurs mai interesant.

În procesul de predare a limbii române faptul că limba este bogată iar unele cuvinte au mai multe înțelesuri este un lucru cu adevărat bun deoarece se pot găsi echivalențe și similitudini mult mai ușor și apropiate de limba interlocutorului. Să nu uităm un simplu fapt; cuvintele ambigue, o consecință inevitabilă a evoluției limbii fac de fapt comunicarea mai ușoară și ar putea fi o metodă prin care se atrage spre învățare micii învățăcei.

Cu copiii întâlnim deseori și situații în care aceștia au lipsit sau nu au asimilat lecția pentru acasă și atunci sunt nevoiți să-și ceară scuze în fața cadrului didactic. Putem folosi de asemenea acest moment să le acceptăm scuzele, să deturnăm situația oarecum în favoarea noastră nu ca o pierdere sau pedeapsă ci din contră momentul respectiv să reprezinte un nou început. Ryan Fehr și Michele Gelfand de la Universitatea din Maryland s-au folosit de cunoștințele existente din alte discipline, ca sociologia ori dreptul, pentru a explora ideea că scuzele sunt exprimate în trei forme, iar impactul lor depinde de caracterul receptorului.

Cele trei tipuri de scuze sunt următoarele:

✓ compensarea - "Îmi pare rău că am vorbit urât. Nu o să mai repet această greșeală"; Psihologii au descoperit că scuzele axate pe compensare sunt cel mai mult apreciate de cei care sunt mai individualiști.

✓ empatia - "Îmi pare rău că te-am mințit, probabil simți că pe viitor nu te vei mai putea baza pe mine"; Scuzele bazate pe empatie sunt considerate cele mai eficiente de cei care se văd pe sine ca ființe sociale, aflate în raporturi apropiate cu alții; prețuirea unei alte persoane, cum ar fi un prieten bun, este foarte importantă pentru acea persoană.

✓ recunoașterea încălcării regulilor - "Îmi pare rău că nu mi-am făcut temele. Am încălcat regulile stabilite de comun acord anterior, care mă făceau să fiu mai responsabil". În fine, scuzele bazate pe

recunoașterea încălcării unor reguli sunt evaluate ca fiind cele mai eficiente de persoanele care se văd ca parte a unui grup mai larg.

Mesajul fundamental al acestor studii, spun cercetătorii, este acela că actul cererii de scuze trebuie adaptat în funcție de audiență. Deasemenea cerutul scuzelor îl putem folosi ca un moment introductiv pentru o viitoare temă, o temă pentru acasă și întărirea relației cu copilul prin apropierea lui față de obiect și atingerea scopurilor și obiectivelor propuse. Să nu uităm că putem folosi aproape fiecare eveniment inclusiv cele care par a fi negativ în scop productiv prin schimbarea valorii lor într-o valoare pozitivă.

În procesul de comunicare cu alolingvii putem folosi de asemenea un alt proces la fel extrem de important pe lângă parafrizare sau ascultare și anume ambiguitatea. Cuvintele cu sensuri multiple reprezintă o caracteristică universală a limbajului un "bilet" de gândire ce-ți poate permite să intri la film sau te poate face să plătești o amendă, în funcție de context. Ambiguitatea este așadar o proprietate inerentă a limbilor naturale, fiind utilizată de cele mai multe ori în mod intenționat, sub formă de jocuri de cuvinte sau calambururi. Un profesor competent trebuie să fie în stare să transmită în limba țintă nu numai sensul cuvintelor ci și stilul caracteristic al autorului original, el trebuie să poată să găsească în limba țintă corespondente pentru jocurile de cuvinte din original.

Prin urmare, cadrul didactic este un factor esențial în traducerea jocurilor de cuvinte bazate pe diverse tipuri de ambiguitate. Se poate întâmpla, de exemplu, ca profesorul să recunoască prezența jocurilor de cuvinte în textul original, dar să nu reușească să găsească o strategie de traducere care să-i permită să creeze același efect asupra copilului. Pe de altă parte, este posibil ca profesorul să nu recunoască pur și simplu jocul de cuvinte din original, caz în care putem vorbi de o stăpânire precară a limbii respective. Distribuția semnificațiilor per cuvânt este gândită să urmeze o lege puternică, atribuită principiului "efortului minim" de către lingvistul observator George Zipf: să vorbești clar cere efort, dar la fel este să înțelegi vorbirea ambiguă. Compromisul este că unele cuvinte au multiple sensuri, în timp ce majoritatea nu. Importanța uriașă a ambiguității pentru a reuși comunicarea optimă, atât în sensul efortului minim, cât și al navigării

pe rețelele semantice”, ceea ce descrie felul în care cuvintele pot fi legate împreună pentru a forma propoziții. Cuvintele ambigue precum ”eu” sau ”tu” servesc adesea acelor rețele ca niște hub-uri ce leagă idei altfel neconectate, făcând, în final, posibilă comunicarea gândurilor complexe. Pronumele (”el”, ”ei”, ”tu”), împreună cu articolele (”un”, ”o”) și conjuncțiile (”și”, ”dar”, ”sau”) se numără printre cele mai rudimentare și cele mai folosite cuvinte din limba engleză. Clasele alolingve întâmpină deseori dificultăți la limba română în grupurile de litere: „che-chi,, „ghe-ghi,, și „ce-ci,,. Poate apărea de asemenea și confuzia literelor „m,, „p,,. Denumite colectiv ”cuvinte funcționale”, acestea sunt atât de simple și de bine înțelese încât majoritatea persoanelor nu le procesează activ atunci când interpretează propozițiile – în schimb, creierul nostru le procesează rapid și inconștient. Uneori în asimilarea de informații inclusiv la copii de vârste mici este mai probabil să își amintească cuvinte pe care au fost instruiți să le uite și să uite cuvinte pe care a fost instruiți să și le ramintească. Un rezultat clar este acela că, în comparație cu elevii cărora li s-a spus să memoreze cuvintele, cei cărora li s-a spus să le uite și-au amintit ușor mai multe dintre cuvintele inițiale din categoriile pentru care trebuiau să se ofere noi exemple.

În continuare detaliem câteva condiții ale unei comunicări eficiente în interacțiunea cu copii alolingvi:

**1.** Atitudinea pozitivă (existența unor sentimente pozitive față de comunicare în general și aprecierea interlocutorului sau a discursului acestuia, stima de sine ridicată și sentimentul competenței în domeniu, temperarea tendințelor egocentrice.

**2.** Sinceritatea reprezintă deschidere către interlocutor, ca reacție la mesajul partenerului de comunicare, ca recunoaștere a propriilor gânduri sau sentimente. Copilul nu este un dușman și un partener egal.

**3.** Empatia, să mă pun în pielea interlocutorului și să simt ceea ce simte și el. (Metoda Pillow presupune o analiză relației de comunicare din patru perspective: 1. Eu am dreptate, tu greșești, 2. Tu ai dreptate, eu greșesc, 3. Amândoi avem dreptate și amândoi greșim, 4. Problema nu e atât de importantă cum pare a fi. E de preferat punctul patru cu posibilitatea de a reconstrui și relansa dialogul.)

4. Sprijinul-interlocutorul nu se simte amenințat și nu adoptă poziții defensive trebuie în acest caz să ne arătăm mai mult descriptivi decât evaluativi și să adoptăm un stil de comunicare care să sugereze spontaneitatea

5. Egalitatea- comunicarea e mai eficientă într-un climat cordial ce nu evidențiază ostentativ diferența valorică sau de statut între actorii comunicării; părțile implicate în comunicare vor recunoaște valoarea și contribuția fiecăruia dintre interlocutori;

6. Încrederea înseamnă a-l determina pe interlocutor să se simtă în largul său în timp ce comunică; să fim calmi, flexibili, destinși, evitând să dominăm social sau cognitiv partenerul de discuție;

7. Acceptarea prezenței celuilalt reprezintă crearea unui climat de comuniune, de solidaritate comunicațională, demonstrând atenție, apreciere și interes în raport cu interlocutorul, folosind “noi” și nu “eu și tu”; să cerem clarificări și să nu dăm sentințe;

8. Gestionarea interacțiunii presupune a nu-l face pe interlocutor să se considere neglijat, a asculta cu atenție, a utiliza mesaje verbale pozitive și agreabil;

9. Controlul imaginii de sine este destul de greu de manageriat acest subpunct însă prin valorizarea celuilalt și aprecierea lui se poate menține o imagine de sine pozitivă chiar și atunci când rezultatele învățării nu sunt chiar atât promițătoare;

10. Expresivitatea este abilitatea de a comunica o angajare autentică în tratarea unei teme, atât în plan verbal cât și în cel emoțional, cunoscut fiind faptul că trăirile emoționale exprimate ale locutorului cresc eficiența comunicării; expresivitatea vocală/tonul comunicării este superioară mimicii sau posturii din punctul de vedere al expresivității.

11. Persuasiunea este cale de influențare a partenerului de comunicare pentru modificarea atitudinii sale în direcția dorită de comunicator dar cu înțelegerea necesităților partenerului de interacțiune.

12. Credibilitatea este corelatul persuasiunii, având ca indicatori specifici viteza și fluența în exprimare, elemente ce sporesc gradul de competență perceput; similitudinea cu interlocutorul mărește, de asemenea gradul de credibilitate; asupra interlocutorilor cu un nivel



ridicat de educație și cu un simț analitic dezvoltat au un impact mai mare mesajele de factură rațională iar asupra celor din categoria opusă, mesajele cu încărcătură preponderent emoțională; noutatea argumentului sporește credibilitatea mesajului; repetarea unor argumente simple și slabe conduce la suprasaturație, ceea ce inhibă fenomenul persuasiv; eficiența persuasiunii este direct proporțională cu nevoia de cunoaștere a individului; expunerea la informații ce contrazic credințele personale ale individului îl predispun la punerea în joc a unor strategii autodefensive astfel încât vom sublinia aspectele convenabile pentru interlocutor.

### **Bibliografie**

1. Coman, Mihai, Introducere în sistemul mass media, Polirom, 1999
2. Cosmovici Andrei, Luminița Iacob, Psihologie școlară. Iași 1999
3. DeFleur, Melvin L., Ball-Rokeach, S., Teorii ale comunicării de masă, Editura Polirom, Iasi, 1999.
4. De Vito, J.A. "Human Communication", The Basic Course, 1988.
5. Dinu Mihai. Comunicarea, Editura Stiințifică, Bucuresti, 1997.
6. Francis Balle, Comunicarea, în Tratat de sociologie, sub coordonarea lui Raymond Boudon, București: Humanias, 1997.
7. Jean-Jacques Boutaud. *Comunicare, semiotică si semne publicitare*. Bucuresti: Tritonic, 2001.
8. Fiske J. Introducere în științele comunicării, Iași: Polirom, 2003.
9. McQuail D. Comunicarea. Iași: Institutul European, 1999.
10. Palii Alexei. Cultura comunicarii. Epigraf Chișinău. 2008
11. Pânișoară I. O. Comunicarea eficientă. Iași: Polirom, 2004.
12. Rus, Flaviu Călin, Introducere în știința comunicării și a relațiilor publice, Editura Institutul European, Iași, 2002.
13. Stanton, Niki, Comunicarea, București, 1995.
14. Papacharissi Z. The virtual sphere. The internet as a public sphere. 2000
15. <https://www.scientia.ro/homo-humanus/51-psihologie/1069-cum-sa-ne-cerem-scuze-in-mod-eficient.html>
16. <https://www.scientia.ro/stiri-stiinta/stiri-psihologie-creier/6412-cuvintele-ambigue-fac-probabil-comunicarea-mai-usoara.html>